

Cap**Haz**-Net

Social Capacity Building
for Natural Hazards
Toward More Resilient
Societies

ORIS POLITIKE I

CapHaz-Net

**Krepitev zmožnosti družbe za naravne
nesreče: prožnejši družbi naproti**

Predstavitev projekta CapHaz-Net širši javnosti
Annett Steinführer, Christian Kuhlicke & Jochen Luther
Helmholtz Centre for Environmental Research – UFZ

O CapHaz-Net

"CapHaz-Net – povečanje odpornosti družbe na naravne nesreče: Prožnejši družbi naproti" je evropski raziskovalni projekt (Usklajevalna dejavnost), ki ga finančno podpira 7. okvirni program Evropske komisije, Tema 6 "okolje (vključno s podnebnimi spremembami)"; št. pogodbe 227073.

Projekt poteka v obdobju od junija 2009 do maja 2012.

Oris politike CapHaz-Net

Oris politike CapHaz-Net je pomembno orodje, ki je namenjeno prevodu in širjenju rezultatov projekta CapHaz-Net širši javnosti. Naše glasilo smo poimenovali Oris politike, ker želimo nasloviti najširšo javnost, ki jo zadevajo naravne nesreče – to pa niso le znanstveniki, ampak tudi druga zainteresirana javnost, kot so nosilci odločanja z različnih ustanov, organizacijskih in zemljepisnih ravni. Oris politike je dostopen na medmrežju na strani <http://www.caphaz-net.org>.

Izdal:

Center za okoljske raziskave – UFZ, Leipzig, Nemčija
(Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung – UFZ)

Avtorji:

Dr. Annett Steinführer (annett.steinfuehrer@ufz.de)
Dr. Christian Kuhlicke (christian.kuhlicke@ufz.de)
Jochen Luther (jochen.luther@ufz.de)

Prevod in priredba:

Blaž Komac, Milan Orožen Adamič, Miha Pavšek, Matija Zorn, Primož Pipan

Layout:

annalogie Kommunikationsdesign – Anna Britz
Dennis-Gabor-Straße 2, 14469 Potsdam, Nemčija
mail@annalogie.de

Priporočeni način navajanja:

Steinführer, A., Kuhlicke, C., Luther, J. (2010): Introducing CapHaz-Net to a wider audience. CapHaz-Net Oris politike 1, January 2010. Konzorcij CapHaz-Net. Helmholtz Centre for Environmental Research – UFZ, Leipzig (dostopno na medmrežju na http://www.caphaz-net.org/CapHaz-Net_Policy-Brief_1.pdf) ter v slovenščini na spletni strani <http://giam.zrc-sazu.si/?q=sl/node/223>.

Vsebina

1	Zakaj je treba povečati odpornost družbe za naravne nesreče?	5
2	Kdo je kdo v projektu CapHaz-Net?	7
3	S katerimi vsebinami se ukvarjajo partnerji v okviru projekta CapHaz-Net?	9
4	Kaj želimo doseči s projektom CapHaz-Net?	13
5	Kako lahko prispevate k projektu CapHaz-Net?	13
6	Nadaljnje dejavnosti – kaj sledi?	14

1 Zakaj je treba povečati odpornost družbe za naravne nesreče?

Kljub dolgotrajnim poskusom ublažitev in zmanjševanja škode zaradi naravnih nesreč in s tem povezanega stalnega kopičenja znanstvenega in praktičnega znanja, se škode in izgube zaradi nesreč ne zmanjšujejo. Prav nasprotno, število žrtev in gospodarske izgube so se v Evropi v zadnjih desetletjih znatno povečale. Zakaj je tako – in kaj lahko raziskave in družba storijo glede tega?

CapHaz-Net se ukvarja prav s sposobnostmi ljudi in tem, kako nanje vplivajo okoliščine, s tem pa daje pojasnila za takšen paradoksalen razvoj. Da bi poudarili to namero, govorimo o odpornosti ali prožnosti družbe na naravne nesreče. CapHaz-Net ne obravnava naravoslovnih vidikov nevarnosti, temveč nastanek nesreče obravnava kot posledico pomanjkanja zmogljivosti družbe za predvidevanje in obvladovanje naravnih nesreč ter kasnejšo obnovo. Prav ti družbeni vidiki lahko spremenijo naravne nevarnosti v naravne nesreče ali še več, v družbene nesreče. Osrednje vprašanje, s katerim se ukvarja CapHaz-Net, je torej:

- **Kako lahko povečamo odpornost evropskih družbenih skupin na "naravne" nesreče, da bodo nanje bolj pripravljene, jih bodo obvladovale in odpravile posledice njihovih negativnih učinkov?**

Očitno na to vprašanje ne moremo pričakovati preprostega odgovora, sicer bi ga že dobili v preteklosti, zato se v projektu CapHaz-Net nadalje sprašujemo: Kaj naj bodo cilji pri naporih za povečevanje zmožnosti družbe? Naj bodo ti cilji enaki za vse posameznike, organizacije ali družbene skupnosti? Kakšna je primerna stopnja povečevanja zmožnosti družbe? Kdo določa, komu primanjkuje večanje zmožnosti in komu ne? Obstajajo pa še druga sorodna vprašanja, ki pa so že izven okvira našega projekta: Kako ljudje zaznavajo, razlagajo in poročajo o naravnih nesrečah? Kako naravne nesreče prizadenejo ljudi, kako se ljudje z njimi soočajo in kako poteka obnova?

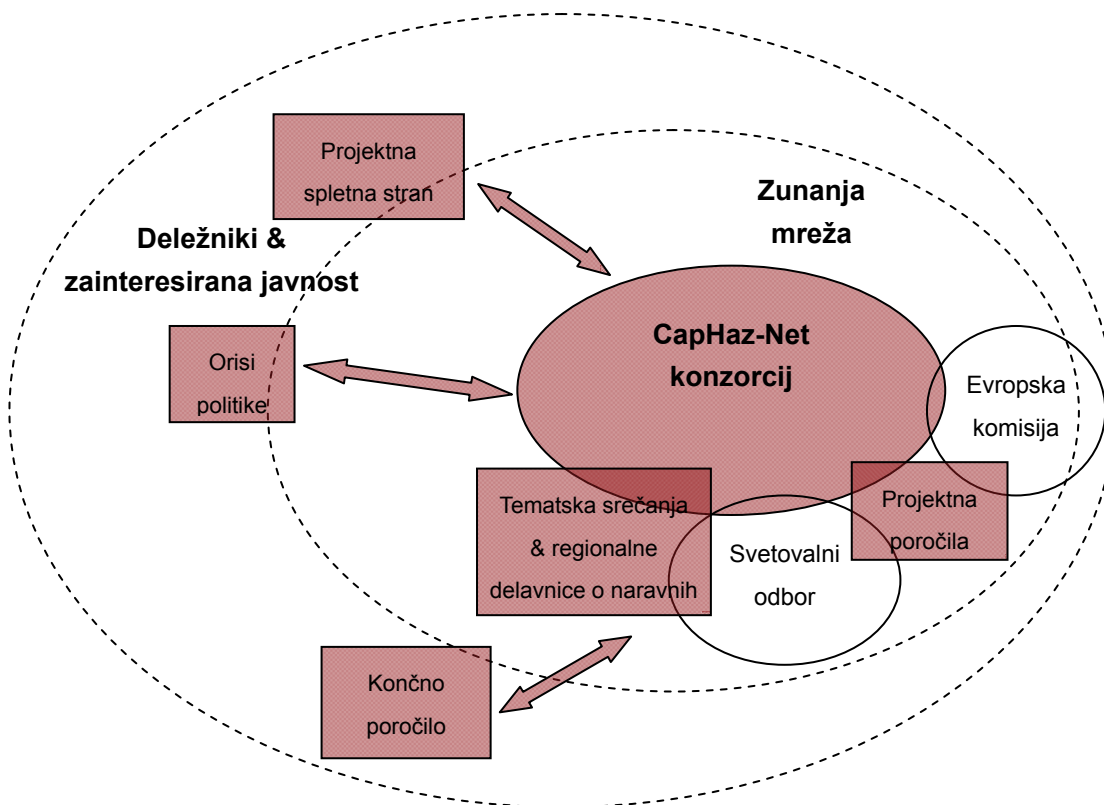
- **CapHaz-Net želi spodbuditi razpravo med strokovnjaki za naravne nesreče in dobiti pregled nad znanjem na področju družbenih znanosti o naravnih nesrečah.**

CapHaz-Net ne predstavlja zaprtega kroga, prav nasprotno: dajemo namreč zainteresiranim raziskovalcem, uporabnikom in deležnikom v Evropi možnost, da prispevajo svoje znanje, izkušnje in mnenja. CapHaz-Net je rastoča mreža tistih, ki jih združuje družbena razsežnost naravnih nesreč. Obstaja več načinov medsebojnega komuniciranja: redno organiziramo delavnice, ki so odprte za zainteresirane posameznike z določenimi izkušnjami. Zainteresiranim posameznikom in institucijam redno posredujemo informacije s pomočjo Orisa politike. Naši rezultati bodo dostopni na spletni strani projekta in bodo odprti za

Povečanje družbene odpornosti razumemo kot splošni izraz, ki vsebuje vse za povečanje odpornosti posameznikov, ustanov, vsebuje pa tudi tehnične in organizacijske vidike.

odzive in nove vnose. Posebej nas zanimajo konkretni primeri iz vseh delov Evrope, ne glede na prostorsko merilo ali kulturni kontekst.

- Če vas zanimajo posamezne teme in želite prispevati k našim skupnim naporom oziroma želite biti soudeleženi pri projektu, pošljite e-pošto na naslov caphaz-net@ufz.de in/ali obiščite našo spletno stran na medmrežnem naslovu: <http://www.caphaz-net.org>!

Aktivnosti projekta CapHaz-Net in njegova struktura

2 Kdo je kdo v projektu CapHaz-Net?

Akromin CapHaz-Net pomeni "Krepitev zmožnosti družbe za naravne nesreče: prožnejši družbi naproti" ("Social **Capacity** Building for Natural **Hazards**: Toward More Resilient Societies"). Projekt razumemo kot odprto in rastočo mrežo raziskovalcev, praktikov in deležnikov iz vse Evrope s skupnim zanimanjem za družbeno dimenzijo naravnih nesreč, razumemo pa ga tudi kot raziskovalni projekt. Projekt sicer ne izvaja prvovrstnih empiričnih raziskav, pač pa gradi na obstoječem znanju. Pregledujemo in sintetiziramo predhodne in obstoječe raziskave v želji spodbuditi razpravo in izmenjavo; deljenje izkušenj je tako ena glavnih aktivnosti projekta CapHaz-Net.

Projekt **CapHaz-Net** je finančno podprla Evropska komisija v okviru 7. Okvirnega programa (kot t. i. koordinacijsko dejavnost).

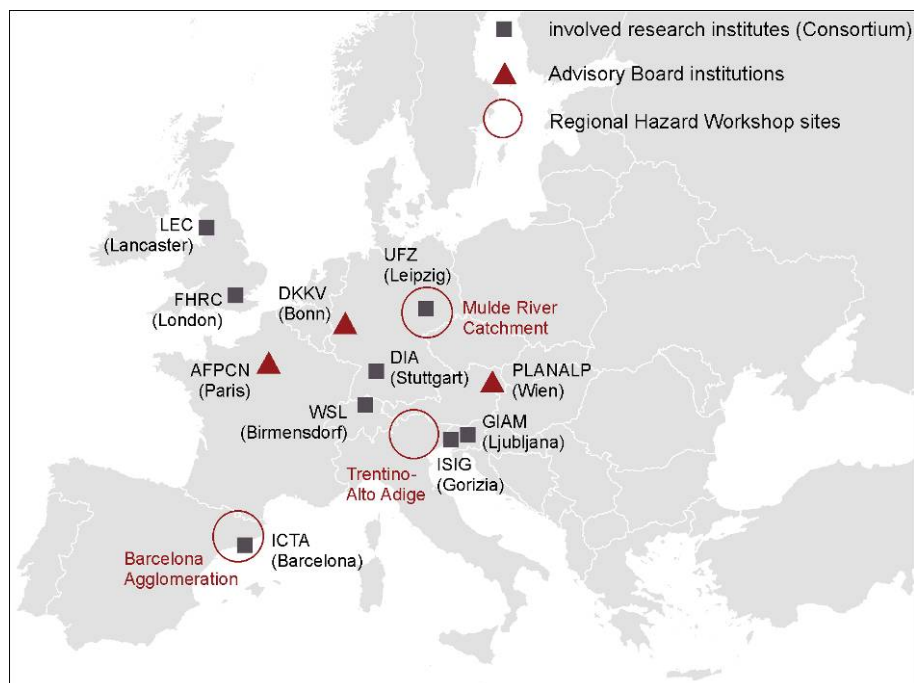
Konzorcij CapHaz-Net (junij 2009)

Od leve proti desni: Rebecca Whittle (LEC), Simon McCarthy (FHRC), Gordon Walker (LEC), Giorgos Kallis (ICTA), (slightly hidden) Meera Supramaniam (ICTA), Primož Pipan (GIAM), Corina Höppner (WSL), Jochen Luther (UFZ), Louis Lemkow (ICTA), Birgit Mack (DIA), Gisela Wachinger (DIA), Christian Kuhlicke (UFZ), Matthias Buchecker (WSL), Michael Bründl (SLF), Annett Steinführer (UFZ), Hazel Faulkner (FHRC), Blaž Komac (GIAM), Sue Tapsell (FHRC), Anna Scolobig (ISIG), Annette Schmidt (UFZ)

Na sliki manjkajo: Bruna De Marchi (ISIG), Marta Dinares Fernandez (ICTA), Will Medd (LEC), Miha Pavšek (GIAM), Luigi Pellizzoni (ISIG), Silke Rattei (UFZ), Ortwin Renn (DIA), Nigel Watson (LEC), Matija Zorn (GIAM)

Konzorcija CapHaz-Net sestavlja 8 partnerjev iz 6 evropskih držav. To so:

- Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung – UFZ, Leipzig, NEMČIJA
- Istituto di Sociologia Internazionale di Gorizia (ISIG), Gorizia, ITALIJA
- Middlesex University (MU), Flood Hazard Research Centre (FHRC), London, ZDRUŽENO KRALJESTVO
- Autonomous University of Barcelona (UAB), Institute of Environmental Science and Technology (ICTA), Barcelona, ŠPANIJA
- Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), Geografski inštitut Antona Melika (GIAM), Ljubljana, SLOVENIJA
- Eidg. Forschungsanstalt für Wald, Schnee und Landschaft (WSL) & WSL-Institut für Schnee- und Lawinenforschung SLF, Birmensdorf & Davos, ŠVICA
- DIALOGIK Non-Profit Institute for Communication and Cooperative Research (DIA), Stuttgart, NEMČIJA
- Lancaster University, Lancaster Environment Centre (LEC), Lancaster, ZDRUŽENO KRALJESTVO

Omrežje partnerjev CapHaz-Net v Evropi vključuje raziskovalne ustanove, vladne in svetovalne službe oziroma urade ter območja regionalnih delavnic o naravnih nevarnostih.

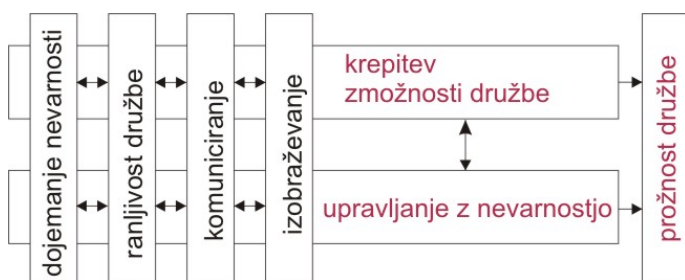
Kartografija: Jochen Luther (UFZ)

3 S katerimi vsebinami se ukvarjajo partnerji v okviru projekta CapHaz-Net?

Pri CapHaz-Netu se oziramo na razvoj družbenih znanosti na temo naravnih nesreč v zadnjih sedmih desetletjih. V tem obdobju se je razvilo široko polje teoretičnih perspektiv, empiričnih ugotovitev in politično relevantnih spoznanj, ki na katerih bo temeljilo omrežje CapHaz-Net. V prvem projektnem obdobju (do sredine leta 2010) smo se osredotočili na specifične, zelo uveljavljene in dobro razvite teme. V nadaljevanju bodo redna in odprta srečanja partnerjev CapHaz-Neta v spodbudnem okolju, kjer bosta potekali pregled in izmenjava trenutnih znanj ter njihova sinteza. V središču raziskav je Evropa.

Rdečo nit projekta CapHaz-Net označujeta dve vodilni temi.

- **Krepitev zmožnosti družbe** je proces (in ne le enostavna upravljavska naloga), ki zahteva različne deležnike in poteka na različnih ravneh. Razumemo ga kot krovni termin, ki vključuje prizadevanja za krepitev oziroma vzpostavitev posameznikovih, organizacijskih, krajevnih, tehničnih kot tudi institucionalnih zmožnosti (DP 1).
- **Upravljanje z naravnimi nevarnostmi** obsega celoten proces ocene nevarnosti in upravljanja z naravnimi nevarnostmi tako s formalnim povezovanjem različnih pristojnih ustanov kot tudi neformalnimi povezavami različnih, glede izhodišč in svetovnonazorskih pogledov nasprotujočih si raznovrstnih deležnikov (DP 2).

Tematski potek dela v okviru projekta CapHaz-Net

Podrobneje se projekt CapHaz-Net osredotoča predvsem na naslednje teme:

- **Zaznavanje naravnih nevarnosti** vključuje široko paleto socialno-psioloških dejavnikov, ki opredeljujejo človekovo interpretacijo in vrednotenje naravnih nevarnosti (DP 3),
- **Družbena ranljivost** se nanaša na vedenje in dovzetnost za naravne nevarnosti kot tudi na morebitne vire in sposobnosti za ukvarjanje s temi (DP 4),

Projekt pozdravlja pridružitve zainteresiranih strokovnjakov s področja preučevanja naravnih nesreč, ne glede na to ali gre za znanstvenike, praktike ali pa organe odločanja.

DP pomeni delovni paket in se nanaša na značilno razdelitev dela v evropskih raziskovalnih projektih. Namenjeni so osredotočenju prizadevanj v danem časovnem in vsebinskem razponu. CapHaz-Net sestavlja 10 delovnih paketov.

- **Komuniciranje o naravnih nevarnostih** zadeva vse vrste informacijskih izmenjav med ustanovami, odgovornimi za ukrepanje, napovedovanje in opozarjanje ter tem nevarnostim izpostavljeno javnostjo (DP 5),
- **Izobraževanje o naravnih nevarnostih** je bolj usmerjena dejavnost, ki je namenjena posebnim družbenim skupinam, kot so otroci ali mladostniki (DP 6).

Navedene teme se stalno odražajo v luči splošnega namena projekta kot

- **družbena prožnost**, ki pomeni koncept, pri katerem poudarjamo potrebo po spremembi načina življenja, stalnem učenju in ustvarjanju priložnosti za samoorganizacijo lokalnih skupnosti, ustanov in drugih družbenih skupin (DP 10).

Udeleženci 1. tematskega srečanja v Lancastru (VB), novembra 2009

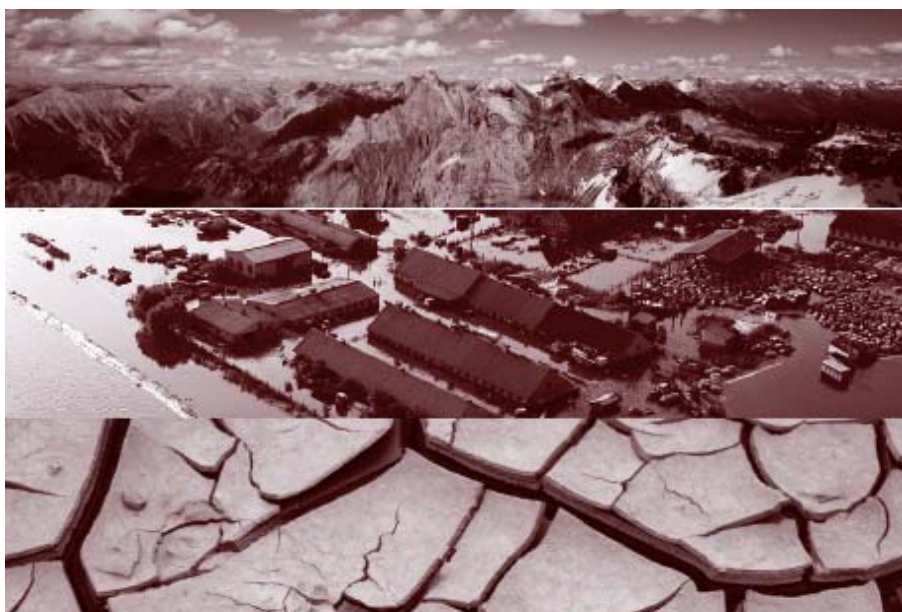
Od sredine 2010 dalje bomo ubesedili teoretična znanja pridobljena v prvem projektnem obdobju z njihovo temeljito primerjavo ključnih tem projekta. Osredotočili se bomo na regionalno raven in izvedli tri "Regionalne delavnice o naravnih nevarnostih", kjer se bomo srečali s krajevnimi in regionalnimi nosilci odločanja, strokovnimi delavci in predstavniki civilne družbe. To nam bo omogočilo podrobnejši vpogled v konkretne probleme in obogatilo naša spoznanja iz pregleda literature in ob proučevanju konkretnih primerov.

- **Suše in z vročino povezane nesreče v Južni Evropi**, kot so družbeno-okoljskih pojav, ki je rezultat prepletanja klimatskih, hidroloških, okoljskih, družbenoekonomskih in kulturnih vzrokov. Kompleksnost in vsebinske posebnosti resno vplivajo na presoje vplivov naravnih nesreč. Prilagoditvena sposobnost je ključnega pomena pri soočanju s pričakovanimi skrajnostmi (DP 7).

Naslednje delavnice projekta CapHaz-Net:

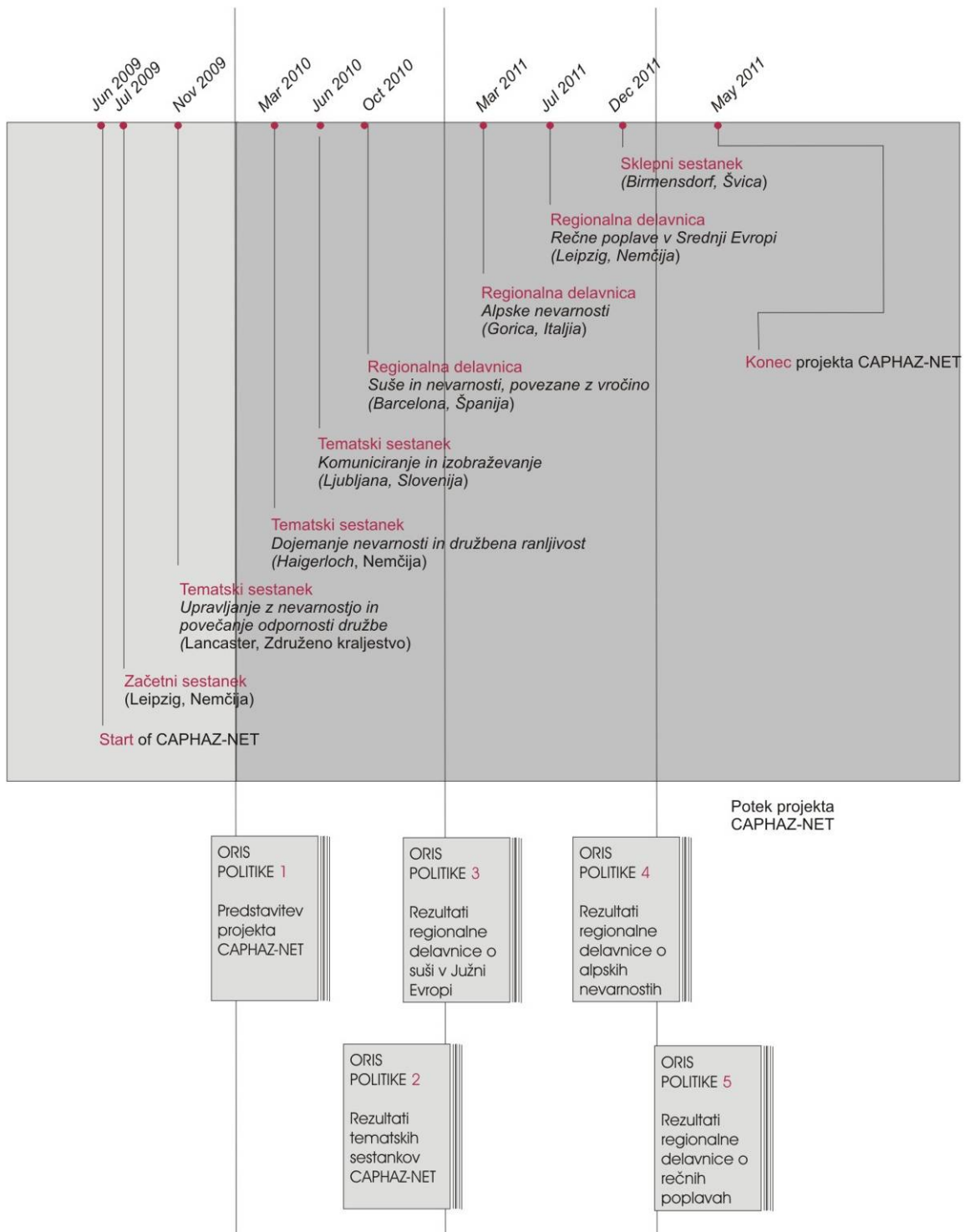
Ljubljana (Slovenija),
7-8 junij 2010
(podrobnosti na koncu tega Orisa politike)

- **Alpske nevarnosti**, kot so nenadne poplave, plazovi vseh vrst, blatni tokovi, so med najbolj grozečimi nevarnosti v tem prostoru. To so večinoma nenadni, lokalni in izjemno eruptivni pojavi, ki jih je težko napovedati. Zato je informiranost, izobraževanje in pripravljenost družbe o nevarnostih, bistvenega pomena za učinkovito reagiranje in dolgoročno preventivo (DP 8).
- **Rečne poplave v Srednji Evropi**, povzročajo veliko škodo, pojavljajo se redno, vse od zgodnjih 1990-ih na Renu, Odri in Elbi. Poplave so osrednja nevarnost večjega dela Evrope. Zato si transnacionalna politika do poplav prizadeva za obvladovanje poplavne ogroženosti, kar je še posebej vidno v Evropski direktiva o poplavah iz leta 2007 (DP 9).

CapHaz-Net-ova delitev dela

DP	Ime DP	Odgovorna ustanova	Kontaktna oseba
1	Povečanje zmožnosti družbe	UFZ	Annett Steinführer
2	Obvladovanje ogroženosti	LEC	Gordon Walker
3	Zaznavanje naravnih nevarnosti	DIA	Gisela Wachinger
4	Družbena ranljivost	FHRC	Sue Tapsell
5	Komuniciranje o naravnih nevarnostih	WSL	Matthias Buchecker
6	Izobraževanje o naravnih nevarnostih	GIAM	Blaž Komac
7	RDN suše in z vročino povezane nesreče	ICTA	Louis Lemkow
8	RDN alpske nevarnosti	ISIG	Anna Scolobig
9	RDN rečne poplave v Srednji Evropi	UFZ	Christian Kuhlicke
10	družbena prilagodljivost	vsi partnerji	Christian Kuhlicke
11	koordinacija projekta	UFZ	Jochen Luther

4 Kaj želimo doseči s projektom CapHaz-Net?

Osrednji namen projekta CapHaz-Net je razviti poglobljen vpogled in izoblikovati praktična priporočila za izboljšanje Evropske družbe na pripravljenost spopadanja in reagiranje na vplive naravnih nesreč. Tako pričakujemo naslednje rezultate.

- Stanje in pregled raziskav o naravnih nesrečah v družbenih vedah.
- Priporočila prioritet za prihodnji raziskovalnih potreb z ugotavljanjem razkoraka med obstoječim znanjem in odprtimi vprašanji.
- Omrežje nosilcev znanja v Evropi, ki se ukvarjajo s temi vprašanji.
- Priporočila in praktični primeri kako izboljšanja družbenih praks o naravnih nesrečah in povečevanje prilagodljivost družbe.

5 Kako lahko prispevate k projektu CapHaz-Net?

Če vas zanimajo določene teme in bi se v projekt radi vključili, nam pošljite sporočilo na elektronski naslov: caphaz-net@ufz.de ali obiščite spletno stran: <http://www.caphaz-net.org>!

K projektu CapHaz-Net lahko prispevate na različne načine:

- Seznanite nas dognanji na svojem delovnem področju za katera menite da so relevantna za projekt in nam priskrbite primere dobre ali slabe prakse s področja naravnih nesreč.
- Z registracijo se na naši spletni strani, da boste prejeli najnovejše informacije v zvezi s projektom CapHaz-Net vključno z orisom politike in ostalim delovnim gradivom.
- Po elektronski pošti nam pošljite povratne informacije o delovnem gradivu v obliki kritičnih pripomb in morebitnih vprašanj.
- Vabimo številne strokovnjake, deležnike in širšo zainteresirano javnost na vsak Tematski sestanek in na regionalne delavnice o naravnih nesrečah.

6 Nadaljnje dejavnosti – kaj sledi?

Naslednji CapHaz-Net dogodek:

- 3. tematski sestanek na temo komuniciranja in izobraževanja na področju naravnih nesreč (7.-9. junij 2010; Ljubljana, Slovenija), z delavnico namenjeno širši zainteresirani javnosti 7.-8. junija 2010
- 1. regionalna delavnica o naravnih nesrečah na temo suše in heat-related hazards v južni Evropi (oktober 2010, Barcelona, Španija)
- 2. regionalna delavnica o naravnih nesrečah na temo Alpine hazards (marec 2011, Gorica, Italija)
- 3. regionalna delavnica o naravnih nesrečah na temo rečnih poplav v srednji Evropi (julij 2011, Saška, Nemčija)
- Sklepni sestanek projekta (december 2011, Birmensdorf, Švica)

Nadaljnje dejavnosti:

- CapHaz-Net bo gostil tematski sklop v okviru 21. konferencne IAPS "Vulnerability, Risk and Complexity: Impacts of Global Change on Human Habitats" (27. junij – 2. julij 2010) v nemškem Leipzigu, Nemčija.

